

November '89 – výstava k 30. výročiu Nežnej revolúcie

November '89 – pojem, ktorý je v týchto dňoch skloňovaný vari v každej spravodajskej relácii, v printových médiách, vyšlo viacero publikácií, je možné vidieť viacero výstav nielen v hlavnom meste. Pojem, ktorý znamenal veľké očakávania, nádej, túžbu a priniesol mnohé kultúrno-politické i spoločenské zmeny. Od revolučných udalostí uplynulo 30 rokov a ani za ten čas nestratili svoj zmysel ani význam, ba nástojčivejšie sa prihovárajú aj mladej generácii.

Rektor Univerzity Komenského v Bratislave každoročne oceňuje výnimočných študentov akademickou pochvalou a pedagógov ďakovným listom. Tento rok to nebolo inak, navyše sa tak stalo pri príležitosti 30. výročia od Nežnej revolúcie a ocenenia si dňa 18. novembra 2019 v Aule UK prevzali aj jej aktéri. Pri tejto príležitosti si Univerzita Komenského v Bratislave (UK) a jej fakulty pripomenuli zásadné udalosti nedávnej histórie nielen sprievodnými podujatiami v podobe besied a diskusií s účastníkmi študentských pochodov, ale aj výstavou, ktorá sa snaží zmapovať udalosti z „akademického“ pohľadu, ale vo vizuálnej podobe sprostredkovať aj atmosféru tých dní.

Výstavu realizoval Archív UK v Bratislave v spolupráci s pamäťovými inštitúciami, ktoré poskytli archívne dokumenty a fotografie ako Archív bezpečnostných zložiek v Prahe, Archív UK v Bratislave, Registrátorne stredisko FiF UK v Bratislave, Archív Ústavu pamäti národa a Slovenský národný archív. Vernisáž výstavy, nad ktorou prevzali záštitu rektor UK prof. JUDr. Marek Števček, PhD. a dekan FiF UK v Bratislave prof. Mgr. Marián Zouhar, PhD., sa konala 14. novembra 2019 o 11:30 vo foyeri historickej budovy na Šafárikovom námestí. Archívu UK však výrazne pomohli aj priami účastníci pohodu s dokumentmi nachádzajúcimi sa v ich súkromných archívoch.

Výstava archívnych dokumentov a fotografií približuje priebeh a udalosti Novembra '89 a na 26 posteroch predstavuje 12 rozpracovaných tém. Úvodné dva postery prinášajú pohľad na obdobie do 16. novembra 1989 na FiF UK v Bratislave, kde sa návštevník oboznámi s tzv. perestrojkou, základom spoločenských zmien v bývalom Sovietskom zväze vedúcou i k zmenám v strednej Európe. Dozvie sa o založení Eko-sekcie študentmi FiF UK, o prípravách na vydávanie fakultného študentského časopisu Progras, o akciách Stromu života na Kláštorisku či o mesačnom sústreďení vo vojenskom útvere v juhomoravskom Mikulove a o myšlienkach, ktoré formovali názory mladých ľudí „s rovnakou krvnou skupinou“, morálnou a hodnotovou orientáciou. Druhou témou je nepovolený pochod študentov dňa 16. novembra 1989 v predvečer študentského spomienkového dňa pri príležitosti 50. výročia

zásahu nemeckých okupantov voči pražským vysokoškolákom (17. november 1939) z bratislavského Mierového námestia cez Staré mesto na Suvorovovu ulicu pred budovu ministerstva školstva, čo približuje „reportáž“ vyskladaná z negatívov. Ďalšia časť výstavy všeobecne prezentuje už samotné udalosti 17. novembra, keď sa v Prahe na Albertove zhromaždili slovenskí a českí študenti pri pietnej spomienke na 17. november 1939, odkiaľ sa presunuli na Vyšehrad a cez mesto do centra Prahy, kde bol pokojný pochod brutálne potlačený príslušníkmi ZNB. Tieto udalosti zmobilizovali aj slovenských poslucháčov FiF UK v Bratislave, ktorí v internáte v Mlynskej doline pripravili prvé protestné vyhlásenie čítané dňa 20. novembra vo vstupnom priestore univerzity.

Na posteroch venujúcich sa Novembru '89 a študentom UK v Bratislave môžeme sledovať slovom i obrazom pripravované demonštrácie vysokoškolákov v priebehu nasledujúcich dní (21. – 27. november 1989). Atmosféru tejto doby zachytávajú archívne dokumenty a fotografie nielen demonštrujúcich študentov na dnešnom Námestí Nežnej revolúcie, či na akademickej pôde UK v Bratislave, konkrétne v jej preplnenej aule, ale aj vyhlásenie dvojhodinového generálneho štrajku na 27. novembra 1989 a jeho svojskej študentskej forme – živej reťaze okolo univerzity pokračujúcej cez Hviezdoslavovo námestie až k vtedajšiemu Námestiu SNP. Následné témy spracované na posteroch zobrazujú politické zmeny ako výsledok demonštrácií občanov – rezignáciu komunistckej federálnej vlády a vyhlásenie novej vlády, abdikáciu prezidenta Gustáva Husáka. Mimoriadny pohľad do doby spred 30 rokov predstavujú postery venované ŠtB a komunistckej strane. Reakcie na tieto udalosti z akademickej pôdy prinášajú zachované archívne dokumenty uložené v archívnom fonde VPN v Slovenskom národnom archíve. Na November '89 ako na moment zavŕšenia obrodného procesu z roku 1968 by sme nemali zabúdať a tieto významné udalosti pripomínajú pamätné tabule inštalované na 5 miestach v hlavnom meste.

Záverečnú časť výstavy predstavujú postery venované žurnalistom – tým, ktorí boli konfrontovaní s neobjektivitou spravodajstva a ich snahou rozširovať informácie o tom, čo sa deje v spoločnosti, v novinách príznačne nazvaných ZMENA.

Výstavu si môžete prezrieť do konca decembra 2019, srdečne Vás pozývame!

Mgr. Jana Macounová
Archív UK v Bratislave